

A crecente relación entre as Nacións Unidas e o mundo empresarial: da desconfianza á lúa de mel?

& **Resumo/Abstract:** *A relación da Organización das Nacións Unidas (ONU) co sector empresarial coñeceu unha fonda transformación fundamentalmente nestes últimos quince anos. En efecto, tras décadas de receos e desconfianzas mutuas, a ONU aposta decididamente por reforzar a súa cooperación co sector privado como unha dimensión clave da súa estratexia de presente e de futuro. Neste artigo analizaremos brevemente a historia da devandita relación, constataremos a relevancia deste acercamento ao mundo dos negocios e veremos como as Nacións Unidas pretenden impulsar un progresivo recoñecemento das empresas como actor lexítimo da sociedade civil. Por último, estudaremos as complexas implicacións que, para a devandita cooperación co sector privado, ten a aposta polo multilateralismo que encontramos no informe final do «Grupo de Persoas Eminentes encargado de examinar a relación entre as Nacións Unidas e a sociedade civil».* **&**

& **Palabras clave:** sector privado, Nacións Unidas, sociedade civil, multilateralismo, Grupo Cardoso

1. INTRODUCCIÓN

A ONU atópase nun momento de incerteza. O actual proceso de reforma, iniciado no 2002, busca adaptar unhas Nacións Unidas creadas no contexto dunha incipiente guerra fría aos desafíos do presente e do futuro. Este proceso non pode ser comprendido na súa xusta medida se non se ten en conta que as Nacións Unidas xa sufriron, nos últimos quince anos, unha gran transformación de facto cuxa importancia de cando en cando adoita ser destacada¹: o salto cuantitativo e cualitativo que se produciu na relación existente entre a ONU e o mundo empresarial.

A escaseza de publicacións que, dende o mundo académico, se ocupa da análise dunha transformación tan importante resulta cando menos rechamante. Unha explicación a este desinterese atopámola no feito de que as visións dominantes en gran parte das disciplinas das ciencias sociais están marcadas por un carácter profundamente estatocéntrico. Así, distincións clave en moitas disciplinas, fortemente influídas polo ideal do Estado-nación soberano, ou ben non nos axudan a comprender adecuadamente a realidade (como ocorre, por exemplo, coa separación entre política nacional e internacional, idea clave no *mainstream* teórico das relacións internacionais), ou ben as súas fronteiras xa resultan moito máis difusas. Este é o caso, por exemplo, da tradicional distinción entre dereito nacional e internacional.

A crecente relación das Nacións Unidas co mundo empresarial viuse favorecida por algúns cambios estruturais globais, como os avances nos procesos de privatización da autoridade pública no ámbito internacional (Beirsteker e Hall, 2002; Cutler, Haufler e Porter, 1999). Os procesos de redefinición das fronteiras entre o público e o privado aínda hoxe se estudan basicamente a escala nacional e en poucas ocasións se analiza a dimensión internacional do devandito proceso².

Neste contexto de reforma das Nacións Unidas, o papel da sociedade civil merecía unha aproximación máis concreta (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2002: 27). Así, Kofi Annan nomeou en febreiro do 2003 a Fernando Henrique Cardoso presidente dun «Grupo de Persoas Eminentes encargado de examinar a relación entre as Nacións Unidas e a sociedade civil», cuxa principal tarefa foi elaborar unha serie de recomendacións con vistas a mellorar a cooperación da ONU coa sociedade civil. O grupo presentou o seu informe en xuño do 2004 (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2004a) e o Secretario Xeral ofreceu a súa resposta ao mesmo nun informe publicado tres meses despois (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2004b). Neste artigo prestarémoslle unha atención especial ao labor deste grupo na medida en que nos ofrece unha boa oportunidade para reflexionarmos criticamente sobre a crecente participación do mundo empresarial nas Nacións Unidas.

No presente artigo analizaremos, en primeiro lugar, as profundas transformacións producidas na cooperación das Nacións Unidas co mundo empresarial. Posteriormente faremos referencia á curiosa ambigüidade que nos últimos anos amosa as Nacións Unidas á hora de darlle resposta a unha espiñenta cuestión: forma o sector empresarial parte da sociedade civil? Para rematar, estudaremos as implicacións da aposta polo multilateralismo que atopamos no Informe Cardoso.

2. A ONU E O MUNDO DOS NEGOCIOS: A FIN DUNHA DESCONFIANZA HISTÓRICA

A participación das empresas no sistema das Nacións Unidas non é un feito novo circunscrito aos últimos dez ou quince anos. Rastrexando a historia da ONU atopámonos coa existencia dalgúns casos de cooperación e ata, tal e como podemos ver na estrutura tripartita da Organización Internacional do Traballo (OIT), de participación directa no proceso de toma de decisións. Con todo, os exemplos de cooperación centrábanse nalgunhas organizacións do sistema das Nacións Unidas especialmente receptivas ás mesmas, mentres que na maioría dos casos a relación co sector empresarial estaba marcada polo receo e a desconfianza mutua (Boas, Bull e McNeill, 2004: 484; Martens, 2007: 11-12).

A conciencia do alto grao de cooperación alcanzado na década dos noventa levou á Asemblea Xeral a aprobar o 21 de decembro de 2000 a Resolución 55/215 na que se lle pedía ao secretario xeral que solicitase as opinións de todos os estados membros sobre todos os medios para mellorar a cooperación entre a ONU e todos os colaboradores pertinentes, en particular o sector privado. Neste proceso consultouse, mediante entrevistas persoais e cuestionarios, a unha serie de asociacións empresariais e ONG que traballaran activamente no desenvolvemento de relacións coas Nacións Unidas. O 28 de agosto de 2001 a Secretaría Xeral presentou un informe de grande interese e importancia no cal se afirma que case todas as iniciativas neste ámbito responden a un (e en ocasións a varios) dos seguintes cinco obxectivos (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2001: 15-27): diálogo normativo, promoción, mobilización de fondos privados, información e aprendizaxe, e execución operacional.

A década dos noventa coñeceu a superación deste receo histórico e as relacións entre o sistema das Nacións Unidas e o sector privado son cada vez máis profundas e diversificadas; aínda que a maior repercusión mediática queda reservada ás contribucións filantrópicas. A doazón máis coñecida é a de Ted Turner, que en 1997 se comprometeu a doar 1000 millóns de dólares pagadoiros en dez anos co fin de apoiar as accións da ONU de alcance global. Este feito, a nivel institucional, plasmouse na creación ao ano seguinte da Fundación a prol das Nacións Unidas e do Fondo das Nacións Unidas para a Colaboración Internacional.

Os mecanismos de cooperación desenvolvidos entre a ONU e o sector privado son múltiples e variados. Os acordos máis recentes inclúen dende formas de colaboración complexas e desenvolvidas, por exemplo o Fondo para o Medio Ambiente Mundial, ata outras iniciativas oficiosas cuns marcos institucionais mínimos. Así mesmo, podémonos encontrar proxectos de carácter local cun escaso número de participantes e, doutra banda, con iniciativas expostas a escala global nas que interveñen unha gran cantidade de axentes³.

A relación do mundo empresarial co sistema das Nacións Unidas non só se viu favorecida polas coñecidas dificultades económicas da ONU e a súa necesidade de buscar novos medios para a obtención de fondos. O desenvolvemento da cooperación tamén se viu favorecido por un contexto ideolóxico particularmente propicio en gran parte da década dos noventa. O auxe do neoliberalismo favoreceu a extensión das receitas do mercado aos problemas de gobernanza en ámbitos anteriormente pensados como públicos e un menor apoio ao desenvolvemento de mecanismos de regulación do mercado a escala internacional (Boas, Bull e McNeill, 2004: 484-485).

O nomeamento en 1997 de Kofi Annan como secretario xeral das Nacións Unidas foi outro factor que favoreceu a mellora da cooperación co mundo empresarial (Martens, 2007:

14-15). A aposta por un afondamento das relacións da ONU tanto coa sociedade civil como co sector privado era xa daquela un elemento clave na visión de Annan sobre o futuro das Nacións Unidas (Müller, 2006: 8-9). Neste sentido, non faltaron voces que censuraron a súa postura excesivamente afín ao mundo empresarial, denuncian o voluntarismo da súa dobre aposta e ata critican a personalidade de Annan⁴.

A conferencia das Nacións Unidas sobre o Medio e o Desenvolvemento celebrada en Río de Xaneiro do 3 ao 14 de xuño de 1992 foi un momento moi importante na visualización de actores non-estatais –fundamentalmente ONG pero tamén o mundo empresarial– xogando un papel relevante no ámbito internacional. O Programa 21 na súa sección III (capítulos 23 a 32, ambos incluídos), aprobado na devandita conferencia, sinala que a participación de todos os grupos sociais ten unha importancia decisiva no cumprimento dos obxectivos, as políticas e mecanismos acordados por todos os gobernos en todas as áreas do Programa⁵. A sección III establece 9 grupos principais cuxo papel debería reforzarse neste marco: mulleres, infancia e mocidade, poboacións e comunidades indíxenas, organizacións non-gobernamentais, autoridades locais, traballadores e sindicatos, o comercio e a industria, a comunidade científica e tecnolóxica e, para terminar, os agricultores.

O capítulo 30 do Programa 21, denominado «fortalecimiento del papel del comercio y la industria», propuña a creación de dous programas. O primeiro estaría destinado ao fomento dunha produción limpa e proponse que os gobernos, as empresas e as industrias deberían tratar de aumentar a eficacia da utilización de recursos, incluído un aumento da reutilización e da reciclaxe dos refugallos, así como reducir a cantidade de refugallos por unidade de produto económico (parágrafo 30.7). O segundo denomínase fomento da responsabilidade empresarial e busca, por unha banda, fomentar o concepto de xerencia responsable na xestión e utilización dos recursos naturais por parte dos empresarios e, por outra, aumentar o número de empresarios que fagan súas as políticas do desenvolvemento sustentable e as apliquen (parágrafo 30.18). De todos os xeitos, máis aló da retórica oficial, a inclusión das empresas na conferencia de Río non sempre foi ben recibida e valorada (Chatterjee e Finger, 1994).

As mesmas Nacións Unidas, malia o ton globalmente positivo dos seus documentos sobre estes temas, tivo que recoñecer que a cooperación co mundo empresarial implica os seus perigos. Ademais dos riscos máis obvios para a reputación da ONU orixinados por posibles acusacións de favoritismo ou un conflito de intereses (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2001: 10-11), non debemos esquecer os perigos para a coherencia política das Nacións Unidas, derivados do feito de que a maior atención do mundo empresarial se concentre nuns temas que lle interesan máis ca outros. Este feito pode afectar os fondos destinados, condicionar a coherencia da axenda política da ONU e ata modificar os equilibrios internos existentes entre as organizacións e os fondos do sistema⁶.

3. A INCLUSIÓN DA EMPRESA COMO ACTOR DA SOCIEDADE CIVIL: UN OBXECTIVO POLÍTICO

As Nacións Unidas non só pretende o fortalecemento da súa cooperación co mundo dos negocios senón que aposta por impulsar, aos poucos, o recoñecemento das empresas como actores lexítimos da sociedade civil. Este proceso esperta no ámbito das ONG unha profunda desconfianza. O devandito receo resulta moi comprensible pero non sempre responde a motivacións altruístas. Neste sentido, debemos ter en conta que a irrupción empresarial pode ser percibida polas ONG como unha perigosa competencia que ameaza a súa cómoda rela-

ción de voceiro case único da sociedade civil e de «socio» preferente coas organizacións internacionais (Uncetabarrenechea, 2007). Non poucas valoracións críticas ao Informe Cardoso (García Delgado, 2004; Martens e Paul, 2004), ou ata moi negativas (Willetts, 2006), se viron impulsadas por este temor.

Como vimos anteriormente, nos últimos anos as Nacións Unidas apostou por potenciar a súa cooperación co mundo dos negocios e superar décadas de desconfianza mutua. A inclusión do sector empresarial dentro do concepto de sociedade civil supoñería un paso moi importante á hora de reforzar a devandita relación e déronse diversos pasos nesta dirección nos últimos tempos. Nalgúns casos págase o custo político de afirmalo directamente e noutros recórrese a unha ambigüidade calculada. Así, a Dependencia Común de Investigación nun informe do 2000 apostou por esta primeira vía e, logo de sinalar que existe certo grao de confusión na definición de sector privado dentro do sistema das Nacións Unidas, afirmaba explicitamente que o sector privado forma parte da sociedade civil: «En el sistema de las Naciones Unidas existe un cierto grado de confusión acerca de lo que es exactamente el “sector privado”, puesto que el término se ha interpretado de muchas formas distintas. Los funcionarios de algunos de los organismos, fondos y programas definieron el sector privado como la suma de todas las entidades no públicas, incluidas las organizaciones no gubernamentales y el mundo universitario. Otros percibían una connotación considerablemente más restringida, limitada a las empresas con ánimo de lucro. Así pues, es necesario aclarar que, para los objetivos del presente informe, la Dependencia Común de Investigación entiende que el sector privado son los miembros de los círculos comerciales (desde las empresas pequeñas y medianas a las mayores empresas multinacionales, incluido el sector no estructurado) y sus representantes (que pueden actuar por conducto de asociaciones u organizaciones sin fines de lucro, como cámaras de comercio o fundaciones filantrópicas). Por tanto, se considerará al sector privado tan solo como uno de los componentes de la sociedad civil; esta última abarca muchas otras entidades con las que las Naciones Unidas ya han establecido fuertes vínculos» (Dependencia Común de Investigación, 2000: 8-9).

Con todo, o Grupo Cardoso optou por unha segunda vía máis ambigua. O seu obxectivo principal, tal e como se sinalaba nos termos de referencia, era o exame da relación entre as Nacións Unidas e a sociedade civil «con el fin de formular recomendaciones al Secretario General sobre la manera de mejorar la interacción de la Organización con la sociedad civil, *incluidos los parlamentarios y el sector privado*» (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2004a: 81). Nun Grupo cuxa tarefa era examinar as relacións da ONU coa sociedade civil, as devanditas referencias aos parlamentarios e ao sector privado resultan como mínimo sospeitosas.

Nesta dirección, Peter Willetts afirma que os termos de referencia do Grupo Cardoso situan o sector privado dentro da sociedade civil e que no informe final se tomou a decisión máis segura de situar o mundo empresarial nunha categoría separada (Willetts, 2006: 309-310). Agora ben, esta decisión tomouse de mala gana ante a forte oposición xurdida fundamentalmente dende o mundo das ONG. Xa no seu Documento de Antecedentes analízase unha serie de cuestións «e problemas estratéxicos para o Grupo» estruturados ao redor de cinco preguntas. No marco da primeira –como combinar unha definición ampla e incluínte da sociedade civil co recoñecemento da súa diversidade e a necesidade de regras flexibles para a súa participación?–, Cardoso expón como un problema que moitas ONG entendan que o sector privado non deba ser considerado como un actor máis da sociedade civil (Cardoso, 2003).

O informe final aposta, como sinalamos anteriormente, por unha definición separada. No seu glosario apóstase por un concepto amplo de sociedade civil que non inclúe o mundo empresarial: «Refírese ás asociacións de cidadáns (distintos das súas familias, amigos e negocios) que estes integran voluntariamente co fin de promover os seus intereses, ideas e ideoloxías. O termo non inclúe actividades con fins de lucro (o sector privado) ou de goberno (o sector público). Son de especial relevancia para as Nacións Unidas as organizacións de masas (como as organizacións de campesiños, mulleres ou xubilados), os sindicatos, as asociacións de profesionais, os movementos sociais, as organizacións de pobos indíxenas, as organizacións relixiosas e espirituais, o mundo académico e as organizacións non-gobernamentais que benefician ao público» (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2004a: 15)

Con todo, a súa definición de sector privado salienta a existencia de zonas *grises* entre ambas as categorías. Así, sinala que hai unha serie de actores que poderían encaixar tanto na categoría de sector privado como na de sociedade civil. Esta énfase nas devanditas zonas grises mostra certa continuidade coa ampla definición de sector privado incluída poucos anos antes no informe «Cooperación entre las Naciones Unidas y todos los colaboradores pertinentes, en particular el sector privado». Nela incluíanse tres tipos de actores:

- a) *Empresas o negocios comerciales con fines de lucro*, tanto del sector regulado como del no regulado, incluídas las pequeñas y microempresas, las cooperativas y las grandes compañías nacionales y multinacionales;
- b) *Asociaciones y coaliciones empresariales*, incluídos órganos colectivos representativos como las cámaras de comercio, las organizaciones patronales y las asociaciones gremiales e industriales, y grupos dirigidos por empresas establecidos con el fin específico de promover la acción cívica del sector empresarial y la participación de empresas y empresarios en los asuntos sociales y ambientales;
- c) *Fundaciones filantrópicas empresariales*, financiadas o dirigidas directamente por empresas» (Informe del Secretario General, 2001: 6 [as cursivas non son miñas].

O segundo e o terceiro tipos de actores son a miúdo incluídos dentro da sociedade civil. O Informe Cardoso amplía estas zonas grises ao incluír algunhas pemes e cooperativas, e o que denomina medios de comunicación «no comerciais» (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2004a: 14-15). Neste sentido, refírese a «algunos cauces de comunicación modernos, como los diarios en la red *weblogs* y los servicios de noticias alternativos disponibles en internet, que tienen características de la sociedad civil» (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2004a: 14-15). A énfase na importancia destas *zonas grises* é, ao meu xuízo, unha boa mostra do interese que ten as Nacións Unidas na progresiva inclusión do mundo empresarial dentro da sociedade civil.

4. LUCES E SOMBRAS DA APOSTA POLO MULTILATERALISMO DO INFORME CARDOSO

O informe final do Grupo Cardoso reconece a existencia de fundamentalmente tres grupos interesados: a sociedade civil, o sector privado e o Estado. Neste sentido, a súa proposta 24 consiste na creación dunha nova Oficina de Alianzas e Participación dos Grupos Interesados que se ocuparía de formular e executar a estratexia para a relación da ONU con todos os grupos interesados (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2004a: 66-69). Un secretario xeral adxunto ocuparía da devandita oficina que podería constar de (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2004a: 69):

- «- una dependencia para la sociedad civil, que absorbería al Servicio de Enlace con las organizaciones no gubernamentales;
- una dependencia de desarrollo de alianzas, que absorbería al Fondo de las Naciones Unidas para la Colaboración Internacional;
- una dependencia de enlace con los representantes elegidos;
- la Oficina del Pacto Mundial;
- la Secretaría del Foro Permanente para las Cuestiones Indígenas».

O Informe Cardoso mostra unha aposta decidida polo multilateralismo –realista e positiva segundo algúns (Abad, 2005), imprudente e pouco diplomática segundo outros (Willets, 2006)– e marcada pola tensión de dous principios xulgados como positivos pero que en moitas ocasións resultan dificilmente conciliables: o carácter intergubernamental das Nacións Unidas e a importancia cada vez maior da sociedade civil nos debates mundiais (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2004a: 24). No devandito informe apóstase pola gobernanza global e o futuro do multilateralismo e deféndese unha maior apertura para as Nacións Unidas: «As Nacións Unidas deben transformarse nunha organización máis aberta ao exterior, disposta a establecer redes de colaboración. Debe convocar e fomentar expresamente as asociacións entre múltiples interesados e a creación de redes mundiais sobre cuestións de política, tratando de chegar aos grupos interesados, alén dos estados membros, e asegurándose de manter un xusto equilibrio entre o norte e o sur. As tradicións dos seus procesos intergubernamentais oficiais poden constituír un obstáculo para iso, pero as asociacións e as redes no ámbito das políticas estarán orientadas máis firmemente cara á obtención de resultados e permitirán establecer vínculos máis sólidos entre as actividades das Nacións Unidas a nivel local e os seus valores globais, especialmente no que respecta ao logro dos obxectivos do desenvolvemento do Milenio. O progreso a ese respecto é necesario para a supervivencia das Nacións Unidas, que perderán paulatinamente o apoio do público se non demostran que poden lograr resultados decisivos» (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2004a: 78).

A música soa ben, a letra –fundamentalmente a letra pequena– xa é outro conto. O feito de participaren máis actores na toma de decisións non quere dicir que necesariamente estas serán máis xustas e democráticas. Esta apertura dos estados, do proceso intergubernamental aos outros dous grupos interesados principais –a sociedade civil e o sector privado– non sempre resulta positiva. O medo á crecente participación do mundo empresarial é un poderoso estímulo para unha visión desconfiada destas redes e alianzas na que participan diversos grupos interesados; e a proposta 9 do Informe Cardoso, que avoga por fomentar a relación con distintos axentes do sector privado (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2004a: 43-44), non axuda a disipar o mencionado receo⁸.

Esta apertura das Nacións Unidas á asociación coa sociedade civil e o mundo empresarial pode ofrecerlle unha serie de vantaxes inmediatas á ONU (entre elas, a posibilidade de diversificar as súas fontes de financiamento) pero no futuro pode acabar debilitando todo o sistema das Nacións Unidas (Martens, 2007: 41). Non se trata tan só de que a crecente relación co sector dos negocios, tal e como sinalamos no apartado segundo, poida romper a coherencia interna da ONU e favorecer as organizacións, programas e axencias que tratan temas, fundamentalmente a saúde e a enerxía, que lle interesan ao mundo empresarial. Ata no caso deses sectores favorecidos, o xurdimento de múltiples iniciativas de asociación, en non poucos casos sen ningunha participación da ONU, pode acabar minando as posibilidades de actuación coordinada á hora de intentar resolver algúns problemas globais (Martens, 2007: 41-42).

O peculiar concepto de asociación do Informe Cardoso foi certamente criticado por Jens Martens e James Paul, na medida que ten efectos tan negativos como a redución da responsabilidade dos gobernos, unha menor calidade democrática no proceso de toma de decisións e fomenta o peso das grandes corporacións internacionais, entre outros (Martens e Paul, 2004: 2-3). O eixo da crítica destes autores, moi razoable doutra banda, reside nos graves perigos que representa a crecente participación das grandes corporacións transnacionais nestas redes e a posibilidade de que a súa acción política favoreza os seus intereses. Sen dúbida, trátase dunha crítica moi consistente e que comparto plenamente. Agora ben, bótase en falta un esforzo crítico semellante á hora de analizar o labor das ONG.

A análise da cooperación das Nacións Unidas co sector privado ofrécenos un bo elemento de xuízo para adoptarmos unha visión escéptica sobre as posibilidades que ofrecen estas redes, alianzas de grupos interesados para conseguir unha sociedade internacional xusta e democrática. Este receo vese acrecentado se observamos o profundo pouso tecnocrático do Informe Cardoso (Martens e Paul, 2004: 2); especialmente perceptible –véxase sobre todo as propostas 19 a 23, ambas incluídas (Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2004a: 57-66)– na súa descorazonadora dobre receita á complexa e controvertida cuestión da acreditación e o acceso dos axentes da sociedade civil dentro das Nacións Unidas: despolitización e coñecemento experto.

5. CONCLUSIONES

As Nacións Unidas, logo de décadas de relación marcadas polo receo e a desconfianza, apostou por aumentar as súas xa profundas relacións co mundo empresarial como elemento clave da súa estratexia de presente e de futuro. Esta aposta pode ofrecerlle á ONU unha serie de vantaxes inmediatas, fundamentalmente á hora de obter fondos, pero supón tal serie de riscos (perda de imaxe da organización, conflito de intereses, ruptura de equilibrios internos entre os distintos organismos, programas e axencias, etc.) que poden acabar debilitando o sistema das Nacións Unidas no seu conxunto.

A relevancia desta aposta obsérvase con claridade en todos os documentos de reflexión aprobados no contexto do debate sobre a reforma das Nacións Unidas e, de forma especialmente intensa, no Informe Cardoso. Un elemento fundamental nesa estratexia é conseguir que o sector empresarial sexa considerado como parte da sociedade civil. O Grupo Cardoso intentou contribuír a este obxectivo cuns termos de referencia confusos que incluían unha alusión ao sector privado, e o mesmo Cardoso, no seu documento de antecedentes, concibía a oposición das ONG a que o sector empresarial sexa considerado parte da sociedade civil como un problema. Na súa redacción final, o informe separa sociedade civil e sector privado, pero avanza cara ao devandito obxectivo ao recoñecer a existencia de zonas *grises* entre ambos.

A aposta do Grupo Cardoso polo multilateralismo e a gobernanza global ofrece máis sombras ca luces. A participación de máis actores –sexan ONG ou o sector privado– non significa necesariamente unha toma de decisións máis democrática. Os exemplos existentes no sistema das Nacións Unidas de asociación, fundamentalmente co sector privado, non ofrecen demasiados motivos para ter esperanzas nas posibilidades que nos ofrecen estas redes e alianzas para conseguir unha sociedade internacional máis xusta e democrática.

Notas

- 1 Unha das poucas excepcións encontrámola no moi interesante artigo de Morten Boas, Benedicte Bull e Desmond McNeill (Boas; Bull e McNeill, 2004).
- 2 Por citar un exemplo recente, a crecente participación das ONG e as compañías privadas nos temas relativos á seguridade pode ser concectada, en ocasións dende unha perspectiva demasiado celebratoria (Duffield, 2004), aos procesos de privatización e de retirada do público.
- 3 Para unha visión do alcance xeral da devandita relación acompañada con exemplos concretos, véxase Secretaría Xeral das Nacións Unidas, 2001.
- 4 Neste sentido, David Rieff fai unha crítica da persoa de Kofi Annan (e da súa actuación política) en termos que consideramos interesantes. Búrlase da visión idealizada que se ten da súa persoa en círculos «benpensantes» europeos e estadounidenses e critica a súa personalidade demasiado voluntarista na que case non parecen existir problemas e intereses irresolubles se existe a suficiente boa vontade. Así mesmo, fai referencia ao seu dobre esforzo por estreitar as relacións da ONU coa sociedade civil –basicamente ONG– e coas empresas como un exemplo da súa personalidade voluntarista: «Para Annan, no hay contradicción. Parece creer que los intereses de Médicos sin Fronteras y Exxon-Mobil pueden ser reconciliados. Esta era la perspectiva utópica y profundamente antipolítica que parece haber motivado a Annan para convocar la Asamblea del Milenio...» (Rieff, 2001: 129). Estas opinións de David Rieff sobre a persoa de Kofi Annan conteñen, ao meu xuízo, elementos acertados, pero tamén comete graves inxustizas. Entre elas, o autor parece ignorar que un posto desta natureza tamén esixe unha persoa flexible, diplomática, dialogante e na que un candidato con certas doses de voluntarismo pode xogar, en ocasións moi delicadas, un papel máis construtivo ca un secretario xeral máis firme e coherente.
- 5 O texto en castelán do Programa 21 está dispoñible na seguinte páxina web: <http://www.un.org/es/asustdev/documents/xenda21spanish/xenda21sptoc.htm>.
- 6 O grande interese do mundo empresarial polo moi lucrativo asunto da saúde favorece que se convertese nun tema prioritario para as Nacións Unidas. Neste sentido, as organizacións, fondos e programas que se ocupan deste tema no marco da ONU están a gañar terreo fronte a outras que se ocupan de asuntos que non lle interesa tanto ao mundo dos negocios (Boas, Bull e McNeill, 2004: 486-488).
- 7 A cursiva é miña.
- 8 Un bo exemplo atopámolo no artigo de Vicente García-Delgado, moi crítico con esta novena proposta do Informe Cardoso e tremendamente hostil á idea de que o sector empresarial sexa considerado parte da sociedade civil (García-Delgado, 2004).

BIBLIOGRAFÍA

- Abad, Montserrat. 2005. «El pluralismo como puente hacia el multilateralismo: el Informe del Grupo de personas eminentes encargado de examinar la relación entre las Naciones Unidas y la sociedad civil, de 2004», *Agenda ONU. Anuario de la Asociación para las Naciones Unidas en España*, n.º 7, pp. 13-43.
- Biersteker, Thomas J. e Hall, Rodney Bruce (Eds.). 2002. *The Emergence of Private Authority in Global Governance*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Boas, Morten; Bull, Benedicte e McNeill, Desmond. 2004. «Private Sector Influence in the Multilateral System: A Changing Structure of World Governance?», *Global Governance*, vol. 10, n.º 4, out.-dec., pp. 481-498.
- Cardoso, Fernando Henrique. 2003: *La sociedad civil y la gobernanza mundial. Documento de antecedentes preparado por Fernando Henrique Cardoso, Presidente del Grupo*, Grupo de persoas eminentes establecido polo secretario xeral para examinar as relacións entre as Nacións Unidas e a sociedade civil, 11 de xuño.
- Chatterjee, Pratap e Finger, Matthias. 1994. *The Earth Brokers. Power, Politics and World Development*, Londres e Nova York: Routledge.
- Cutler, A. Claire; Hauffer, Virginia e Porter, Tony (Eds.). 1999. *Private authority and international affairs*, Albany: State University of New York Press.
- Dependencia Común de Inspección. 2000. *Informe de la Dependencia Común de Inspección sobre la participación y la cooperación del sector privado con el sistema de las Naciones Unidas*, A/54/700, 6 de xaneiro.
- Duffield, Mark. 2004. *Las nuevas guerras en el mundo global. La convergencia entre desarrollo y seguridad*, Madrid: Los Libros de la Catarata.
- García-Delgado, Vicente. 2004. *Too Close for Comfort: Should Civil Society and the Global Compact Live Under the Same UN Roof?*, outubro, (<http://www.globalpolicy.org/reform/initiatives/panels/cardoso/index.htm>).
- Martens, Jens. 2007. *Multistakeholder Partnerships – Future Models of Multilateralism?*, Berlín, Friedrich Ebert Stiftung, Dialogue on globalization (Occasional Paper), n.º 29, xaneiro (<http://www.globalpolicy.org/reform/indxbiz.htm>).
- Martens, Jens & Paul, James. 2004. *Comments on the Report of the Cardoso Panel*, agosto, Global Policy Forum, (<http://www.globalpolicy.org/reform/initiatives/panels/cardoso/index.htm>)
- Müller, Joachim. 2006. *Reforming the United Nations. The Struggle for Legitimacy and Effectiveness*, Leiden e Boston: Martinus Nijhoff.
- Rieff, David. 2001. «The Millenium Assembly», *Global Governance*, vol. 7, n.º 2, abr.-xuño, pp. 127-130.
- Secretaría Xeral das Nacións Unidas. 2001. *Cooperación entre las Naciones Unidas y todos los colaboradores pertinentes, en particular el sector privado*, A/56/323, 28 de agosto.
- Secretaría Xeral das Nacións Unidas. 2002. *Fortalecimiento de las Naciones Unidas: un programa para profundizar el cambio*, A/57/387. 9 de septiembre.
- Secretaría Xeral das Nacións Unidas. 2004a. *Nosotros los pueblos: la sociedad civil, las Naciones Unidas y la gobernanza global. Informe del Grupo de Personas Eminentes encargado de examinar la relación entre las Naciones Unidas y la sociedad civil*, A/58/817, 11 de junio.
- Secretaría Xeral das Nacións Unidas. 2004b. *Informe del Secretario General en respuesta al informe del Grupo de Personas Eminentes encargado de examinar la relación entre las Naciones Unidas y la sociedad civil*, A/59/354, 13 de setembro.
- Uncetabarrenechea, Javier. 2007. «La compleja relación entre las Naciones Unidas y el mundo empresarial: Límites y posibilidades del Pacto Mundial», Concepción, Luis Enrique; Filibi, Igor y Moctezuma, Patricia (Coords.): *La gobernanza global como desafío democrático: conceptos y perspectivas*, Tijuana, Universidad Autónoma de Baja California, México (en prensa).
- Willets, Peter. 2006. «The Cardoso Report on the UN and Civil Society: Functionalism, Global Corporatism, or Global Democracy?», *Global Governance*, vol. 12, n.º 3, xullo-set., pp. 305-324.